

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060303

DOM
2018-02-27
Stockholm

Mål nr
F 3806-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-03-31 i mål nr F 3158-15, se bilaga A

PARTER

Klagande

A

Motpart

Karlskrona kommun
371 83 Karlskrona

SAKEN

Avvisad talan

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver den tredje punkten i mark- och miljödomstolens domslut.

Dok.Id 1389713

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

A har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja punkten tre i mark- och miljödomstolens dom och återförvisa målet i den delen för fortsatt behandling. Han har till stöd för detta i korthet anfört att samtliga yrkanden som han har framställt i målet avser skador som har uppstått till följd av den beslutade ledningsrätten, varför hans talan i den delen borde behandlas.

Karlskrona kommun har motsatt sig ändringsyrkandet och till stöd för sin inställning i korthet anfört att ledningsrättsåtgärder med underjordiska ledningar och skogsvägar inte minskar värdet av jakten eller möjligheten till skogsbruk.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har upphävt lantmäteriets ersättningsbeslut rörande bl.a. A och återförvisat förrättningen till lantmäterimyndigheten för förnyad prövning. I den delen har mark- och miljödomstolens dom fått laga kraft. Det ankommer därmed på lantmäterimyndigheten att – med utgångspunkt i de yrkanden och grunder som framförs vid den återupptagna handläggningen – ta ställning till hur stor ersättning A har rätt till med anledning av den beviljade ledningsrätten.

Vid sidan om att upphäva ersättningsbeslutet och återförvisa förrättningen till lantmäterimyndigheten har mark- och miljödomstolen avvisat övriga yrkanden som avser annat än ersättning för mark som tagits i anspråk i enlighet med ledningsrättsbeslutet och de skador som är en direkt följd av detta. Det framstår som oklart exakt vilka yrkanden som avses med detta avvisningsbeslut. Med utgångspunkten att ersättningsbeslutet upphävts och förrättningen återförvisats till lantmäterimyndigheten kan det dessutom ifrågasättas om avvisningsbeslutet fyller någon praktisk funktion. Det får lämpligen anses ankomma på lantmäterimyndigheten att, vid den återupptagna förrättningen, självständigt pröva de yrkanden och grunder som framförs där.

Mot den ovan nämnda bakgrunden och vid en samlad bedömning finner Mark- och miljööverdomstolen att beslutet att avvisa vissa yrkanden bör upphävas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs och Birgitta Bylund Uddenfeldt, tekniska rådet Jan Gustafsson samt hovrättsrådet Ralf Järtelius, referent.

Föredragande har varit Julia Nyberg.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och
miljödomstolen
4:5

DOM
2017-03-31
meddelad i
Växjö

Mål nr F 3158-15

KLAGANDE

1. B

2. A

MOTPART

Karlskrona kommun
371 83 Karlskrona

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäterimyndigheten i Växjös beslut den 30 juni 2015 i ärende nr K07456,
se bilaga 1

SAKEN

Ledningsrättsåtgärd avseende vattenledning från Johannishus till Lyckeby,
Karlskrona och Ronneby kommuner

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen

- upphäver lantmäterimyndighetens ersättningsbeslut den 30 juni 2015, ärende nr K07456, rörande klagandena och deras fastigheter, och återförvisar förrättningen i denna del för förnyad prövning,
- avslår B's yrkande om att samtliga markägare ska utses till aktmottagare samt
- avvisar övriga yrkanden som avser annat än ersättning för mark som tagits i anspråk på klagandenas fastigheter i enlighet med lantmäterimyndighetens ledningsrättsbeslut den 14 december 2010, ärende nr K07456, och de skador som är en direkt följd av detta.

Dok.Id 367163

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 130 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Lantmäterimyndigheten i Växjö beslutade den 14 december 2010, i ärende nr K07456, att ledningsrätt skulle upplåtas för Karlskrona kommun enligt karta och beskrivning, aktbilaga KA1-7 och BE1. Ledningsrätten sträckte sig bland annat över B's fastighet X och A's fastigheter Y och Z. Sedan beslutet överklagats av B och A, ändrade mark- och miljödomstolen det i vissa delar genom dom den 31 januari 2012 i mål nr F 1497-11. Domen vann laga kraft genom Mark- och miljööverdomstolens beslut den 19 april 2012 i mål nr F 1763-12, att inte meddela prövningstillstånd.

Lantmäteriet har i det nu överklagade beslutet fastställt ersättningar, ändrat sträcka för ledningsrätten samt avslutat förrättningen. Beslutet har överklagats av B och A.

YRKANDEN M.M.

B yrkar i första hand ersättning med fullt markvärde för all mark inom ledningsrätten, inklusive andel i den samfällda vägen KL:s väg, samt för mark som tas i permanent anspråk utanför ledningsrätten, dvs. delar av den ny-byggda vägen. I andra hand yrkar han full ersättning för all den mark som används för nybyggda vägar, brunnar m.m. Han yrkar även ersättning för förtidig och fördyrad avverkning inom och utom ledningsrätten i de delar detta inte tidigare utbetalats. Han yrkar vidare att beslutet att förordna D och E såsom sakkunniga ska upphävas, att det ska göras vissa förtydliganden och ändringar i akten vad gäller fastighetsägarens markanvändning i anslutning till ledningen samt att samtliga fastighetsägare ska vara mottagare av akten. Han anför i huvudsak följande.

I det överklagade beslutet varierar ersättningen mellan ingen och full ersättning för olika områden. All mark som kommunen tar i anspråk för all framtid måste ersättas fullt ut. Lantmäteriets värdering bör göras om. För det fall lantmäteriet inte klarar att utföra detta i egen regi måste ny sakkunnig utses.

Den värdering som Värderingsbyrån gjort i ärendet har visat sig innehålla så stora felaktigheter att allt förtroende för D och E är förbrukat. Skogens ålder har i inte obetydlig omfattning mätts fel. Dessutom har en virkespost på över 70 m³sk och ett värde på över 25 000 kr missats och lagts på fel fastighet. Det har även gjorts en mängd bedömningar som är orimliga, t.ex. beträffande vägar samt att urluftsbrunnar inte är något hinder när de ligger i skogen. Givetvis måste markägare ta hänsyn till uppstickande brunnar så att de inte skadas, var de än är belägna. Värderingsbyrån ägnar sig i nuläget endast åt att försvara sin gjorda värdering, utan att ta till sig nya förutsättningar eller argument. D's och E's fortsatta medverkan i detta ärende riskerar att onödigt uppehålla förrättingens slutförande.

I akten anges vad som gäller beträffande markanvändning *i närheten av ledningen*. *I närheten* är ett oprecist begrepp och det bör därför ändras till *inom ledningsrätten*. Dessutom bör det förtydligas att det är tillåtet med virkesupplag inom ledningsrätten vid skogsavverkning, då kommunen hela tiden har medgett detta. Formuleringen i akten kan missförstås då bland annat sakkunniga har vilseletts vid värderingen. Dessa förändringar måste ske så att det är tydligt att detta gäller för samtliga berörda fastigheter.

A yrkar ersättning för ytterligare 70 m³sk virkesvolym med 30 100 kr och 19 m³sk med 8 170 kr, uppskjuten gallring och tillväxtförlust med 10 000 kr, försvårad återplantering med 20 000 kr samt försämrat jaktvärde med 20 000 kr. Han yrkar vidare att hans fastigheter ska friskrivas från alla risker med anläggningen, att vägen ska åtgärdas så att den tar i anspråk maximalt tre meter inklusive bottenförstärkning och slänter, att hans tidigare basväg ska byggas på så att den inte ställs under vatten vid regn och snösmältning samt att kommunen ska åtgärda bärigheten över rörgraven så att det är möjligt att passera överallt med tunga transporter även då det inte är tjäle. Alternativt yrkar han ersättning med 55 000 kr för justering av servicevägens bredd och bärighet samt förstärkning av den tidigare basvägen med 55 000 kr. Såsom alternativ till friskrivningen yrkar han ersättning

för ett riskvärde om 10 000 kr. Han yrkar vidare ersättning för egen arbetstid och ersättare som han tvingats ta in med minst 50 timmar à 400 kr, bilkostnader om cirka 500 kr samt för packningsskador på det angränsande beståndet som är svårt att uppskatta. Han anför i huvudsak följande.

Redan i de inledande utredningsarbetena finns det brister som borde ha föranlett ett utökat utredningsarbete. I den MKB som presenterades för berörda markägare finns vare sig något 0-alternativ redovisat eller någon alternativ linjesträckning. Det var således omöjligt för berörda markägare att bedöma ärendet och därmed ha möjlighet att komma in med fullständiga synpunkter. Som markägare ställdes de inför ett enda alternativ, som skulle genomföras oavsett hur markägarna drabbades. Hela förarbetet borde ha återförvisats till kommunen för redovisning av 0-alternativ och minst ett annat alternativ.

Av bland annat värdeutlåtande och protokoll från sammanträden framgår att utgångspunkten i hela förrättningen är att markägarna ska vara i samma ställning sedan förrättningen genomförts som om den inte hade genomförts. Det som inte kan återställas fysiskt ska istället ersättas med pengar, så att detta förhållande uppstår. Således ska alla intrång, skador och liknande ersättas fullt ut. Detta har inte skett i flera avseenden.

Det föreligger brister vad gäller värderingen av den rotstående skogen i den gata som skulle huggas ner för att bereda möjlighet att utföra anläggningen. För beräkning av skogsbeståndet anlätades Skogsstyrelsen i Ronneby. Denna beräkning stämmer, utom avseende åldern. Kommunen hävdade att beståndet var 60 år gammalt och att det därmed var slutavverkningsbart, vilket skulle innebära att ersättning för förtida avverkning inte skulle utgå. Kommunen ändrade emellertid sin inställning i enlighet med hans uppgift om att åldern på beståndet var 40 år. Däremot hävdar kommunen med hjälp av särskilt anlita expert att virkesvolymen inte var så stor som Skogsstyrelsens uppmätning hade redovisat. Orsaken till detta var enligt kommunen att en delpost hade hamnat på fel fastighet. Det påstås att den virkesvolym som avverkningsmaskinen redovisat är cirka 70 m³sk mindre än den

volym som Skogsstyrelsen mätt upp. Avverkningsmaskinens resultat finns enligt kommunens uppgift inte kvar. Inte heller de mätsedlar som normalt redovisas för varje virkeslast som lämnas vid fabrik finns åtkomliga. Härutöver har ytterligare cirka 19 m³ sk stämplats ut av den skoglige experten, vilket framgår av värdeutlåtagandet daterat den 10 augusti 2012, och sedan avverkats. Även beträffande detta saknas dokument för att kunna kontrollera. Den extra avverkningen motiveras med att den gata som Skogsstyrelsen hade mätt upp inte uppfyllde måttet för en 15 meter bred arbetsyta. Kommunen och förrättningslantmätaren har litat på avverkningsmaskinens uppmätning och avvisar således såväl Skogsstyrelsens uppmätning i fält som hans egen och hans rådgivares uppfattning.

Han har vid flera tillfällen under förrättningen begärt ett klagande av innehållet i det material som ska grävas ner på hans fastigheter samt att kommunen ska friskriva hans fastigheter från alla framtida risker med anläggningen. Han har därvid hänvisat till Teckomatorp och användningen av släckskummet PFAS, där stora miljöproblem har uppstått långt senare. Eftersom kommunen hävdar att det inte finns några risker borde en friskrivning vara möjlig. Förrättningslantmätaren har inte berört detta i det överklagade beslutet.

Kommunen har rätt till en tre meter bred serviceväg. Han har tidigare framfört att det sannolikt inte skulle gå att anlägga en väg som endast tar i anspråk tre meter totalt, dvs. inklusive bottenförstärkning och slänter, som i anläggningsskedet skulle betjäna tunga lastbilstransporter. Han begärde därför att kommunen skulle betala ersättning för sex meters bredd. Servicevägen har till största delen fått en toppbredd, dvs. själva körbanan, som är betydligt mer än tre meter och bitvis mer än fyra meter. Med grundförstärkning och slänter är den ianspråktaga bredden fem till sex meter längs hela sträckan på hans fastigheter. Detta har bekräftats på plats med representanter för kommunen och entreprenören. Entreprenören ansåg då att det vid upphandling normalt anges en körbanebredd samt att bottenförstärkning och slänter sedan får bli vad som krävs, medan kommunens representant hävdade motsatsen. Kommunen vägrar att åtgärda vägen i enlighet med beslutet, dvs. så att vägen tar i

anspråk maximalt totalt tre meter och att han kan odla skog omedelbart utanför detta.

I skrivelse daterad den 2 juni 2016 hävdar den skoglige experten att en bredare väg kan vara värdehöjande för en fastighet och att någon ersättning därför inte ska utgå för ianspråktagande av mer än tre meters bredd för servicevägen. Den inställningen är förståelig om markägaren har begärt en bredare väg som ska ersätta tidigare vägar inom fastigheten eller om det har tillskapats en ny väg som behövs i skogsbruket. I skrivelsen nämns emellertid inte att han hela tiden har hävdat att han inte har någon som helst nytta av den nya vägen och att hans fastigheter därför inte ska omfattas av skrivelsen.

Den nya vägen har blivit en rallyväg för motorcyklar och mopeder. Som en följd av detta har en stor del av jaktvärdet gått förlorat, då det stör viltet. Tidigare säkra skjutområden kan inte längre användas. Detta resulterar bland annat i att han tvingas sänka jaktarrendet med 1 000 kr/år. Värdet för den tid som servicevägen kommer att finnas torde uppgå till minst 20 000 kr.

På s. 4 i värdeutlåtandet daterat den 10 augusti 2012 anges att ledningarna kan passeras av fordon, även traktorer, skogsmaskiner och andra tyngre lantbruksredskap. Det ska således vara sådan bärighet över rörgraven att han ska kunna passera med tunga fordon, t.ex. avverkningsmaskiner eller skotare. I vintras körde han emellertid fast vid två tillfällen, då han försökte köra över rörgraven på platser där han tidigare kört obehindrat med sin skogstraktor. Det är således inte körbart över rörgraven på det sätt som anges. På s. 4 i det överklagade beslutet anges vidare att kommunen förklarar att de gjort iordning två överfarter. Detta är inte sant. Han ska inte heller behöva köra omvägar för att ta sig över ledningen på särskilt anlagda överfarter.

Det faktum att det just över rörgraven omedelbart har börjat växa säv, visar att vattnet har tagit nya banor. Det är nya växter i skogsmark, som endast förekommer på mycket fuktiga eller helt sankmarker. Där skogsbeståndet står kvar finns ingen

säv, medan det över rörgraven är helt igenvuxet med detta. Förändringen har skett på mindre än två år. Den naturliga vattenföringen i marken har grävts av och vattnet tar den enklaste vägen upp via rörgraven så att marken närmast blir sankmark. Detta är även orsaken till den bristfälliga bärigheten. Enligt skogsvårdslagen ska han anlägga ny skog inom tre år från avverkning, vilket innebär att han tvingas slå av säven varje år för att klara plantornas överlevnad. Det krävs oerhört mycket skötselåtgärder.

Gallring har skjutits upp för att minska risken för stormskador i det bestånd som skulle stå kvar. Detta har haft avsedd effekt och gallring har nu genomförts. Det är svårt att beräkna tillväxtförlusten av den sena gallringen, så det måste bli en uppskattning. Utöver tillväxtförlusten förlorade han volymtillägget vid den ordinarie gallringen, då han inte vågade ta med bestånden närmast ledningsgatan, dvs. de delar som nu gallrats som en särskild åtgärd. Det förlorade volymtillägget uppgår till 3 000 kr och den uppskattade tillväxtförlusten till 7 000 kr, så ersättningen för den uppskjutna gallringen blir sammanlagt 10 000 kr.

– A åberopar underrättelse om avslutad förrättning daterad den 30 juni 2015 samt aktbilaga PR5 och ER2 i det aktuella ärendet, två skrivelser från Värderingsbyrån daterade den 10 augusti 2012 och den 2 juni 2015, en egen skrivelse med yrkanden daterad den 12 juni 2011, ett värdeutlåtande från Värderingsbyrån daterat den 10 augusti 2012 samt ett fotografi.

Karlskrona kommun anför i huvudsak följande. Lantmäterimyndigheten har använt en oberoende värderingsman samt beslutat om ersättning för intrång och skador. Kommunen har följt beslutet och ersatt markägarna med den ersättning som beslutet anger. Kommunen har härefter uppdragit åt den oberoende värderingsmannen att svara på B's och A's överklaganden.

B's överklagande

Det uppstår inte någon marknadsvärdeminskning för den mark som inte genererar avkastningsbar nytta, t.ex. mark som utgörs av befintliga vägar. Detta förutsatt att återställningen utförts korrekt och att vägen efter intrånget är i minst samma skick som före åtgärden. Detta följer expropriationslagens principer om marknadsvärdeminskning och därmed värderingspraxis vid officialvärdering.

Efter den gjorda värderingen har det kommit ett avgörande från Högsta domstolen om att fastighetsägare som utsatts för intrång av detta slag ska erhålla ersättning för den rättsliga belastningen av en utomståendes rätt i en fastighet, även om det inte kan konstateras någon monetär marknadspåverkan. Vid värderingar efter 2012 läggs undantagslöst till 500- 1 000 kr per ledningsrätt och fastighet beroende på ledningarnas omfattning. I aktuellt fall hade 1 000 kr per fastighet lagts till.

Det måste vara ett missförstånd från klagandens sida att hela vägen ska kunna nyttjas för skogsproduktion. Det är inte möjligt att plantera träd alldeles utanför vägbanan, eftersom träden då på sikt kommer att ta hela vägen i anspråk.

Enligt värderingen den 20 december 2010 uppgick förtidig avverkning till 49 791 kr samt storm- och torkskador till 19 038 kr. Vid värderingen den 10 augusti 2012, som innefattar tillägg med 70,7 m³, korrigerades förtidig avverkning till 59 307 kr samt storm- och torkskador till 22 429 kr. Dessa siffror ligger till grund för värderingsmannens slutsatser. Dessa har lantmäterimyndigheten erhållit och vidarebefordrat till kommunen för utbetalning.

Fördyrad avverkning ersätts endast vid eget tillvaratagande, dvs. då fastighetsägaren själv avverkar och tillvaratar virket. I det första utlåtandet var det inte känt vilket alternativ som skulle väljas, varför två värdekalkyler redovisades (eget tillvaratagande och försäljning av skog). I den korrigerade värderingen från 2012 stod det däremot klart att kommunen skulle stå för avverkningen, varför ersättningsposten fördyrad avverkning inte skulle utfalla. Det finns även ett tomt fält för denna post under kolumnen ”försäljning skog” i utlåtandet från 2010.

A

Det framgår av åberopat mail att cirka 70 m³ av Skogsstyrelsen utstämplad virkesvolym hamnat på fel fastighet.

I värdeutlåtandet daterat den 3 mars 2011 redovisas volymen 228,2 m³, vilket upprättades på felaktiga grunder. Efter att felen uppmärksammats korrigerades ersättningarna i ett nytt utlåtande daterat den 10 augusti 2012. I detta utlåtande redovisas volymen 177 m³. Denna volym grundar sig på en reduktion med 70,7 m³ för nämnda felaktigheter samt tillägg för de 19,4 m³ som gatan breddades med. Det framgår även av åberopat mail att stämplingen var felaktig i bredd.

Då det inte uppstått någon minskning av fastighetens värde på grund av den nya vägen, utan snarare tvärtom, finns det inte anledning att kommentera klagandens kostnads kalkyler.

Det betvivlas att jaktförutsättningarna försämrats. Området har efter vägutbyggnaden inte större omfattning på skogsbilvägsnätet än vad som normalt förekommer i regionen. Skogsbilvägar är generellt sett positivt för en skogsfastighets värde och för jägares tillgänglighet. Närheten till bebyggelse innebär sannolikt att allmänhetens närvaro är förhållandevis stort, såväl med som utan ny väg.

Klaganden har erhållit del av markvärdet för den tid som arbetsområdet kan sägas ligga i träda, fram till dess att intilliggande bestånd uppnått slutavverkningsbar ålder. Om klaganden väljer att plantera omgående finns det inga invändningar mot detta, men det uppstår då märkliga och svårskötta bestånd samt svag ungskogstillväxt på grund av kantzonseffekter. Det är bättre att invänta intilliggande bestånds slutavverkning enligt värderingskalkylen, flisa det som vuxit upp i gatan och plantera hela området samtidigt för att få ett enhetligt bestånd.

– Karlskrona kommun åberopar ett mail från H på Skogsstyrelsen samt två skrivelser från Värderingsbyrån daterade den 6 juli 2012 och 2 juni 2015.

Mark- och miljödomstolen har hållit syn i målet.

B har i samband med synen gett in en sammanställning avseende beräkning av ersättning samt en överenskommelse.

B och A har yttrat sig över det som har tillförts målet. **B** har därvid åberopat ett utdrag ur virkesmätnings-föreningens instruktioner om hur en skogsbilväg ska vara utformad. **B** påtalar att Karlskrona kommuns yttrande är skrivet av D från Värderingsbyrån, vilket är ytterst anmärkningsvärt. D har tidigare varit av lantmäterimyndigheten utsedd opartisk värderingsman.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen kan i detta mål endast pröva det som omfattas av det nu överklagade beslutet och klagandenas yrkanden, i de delar det avser klagandenas fastigheter. Det som fastställdes genom förrättningsbeslutet den 14 december 2010 samt de ändringar som mark- och miljödomstolen beslutade om vid överprövning av det beslutet har vunnit laga kraft och kan därför inte prövas. Detta innefattar även sådant som anges i aktbilaga BE1 till det beslutet.

Lantmäterimyndigheten har i det beslut som nu prövas beslutat om ersättning till fastighetsägare, vissa ändringar av sträckan för den tidigare beslutade ledningsrätten samt om att avsluta förrättningen. Lantmäterimyndigheten har vidare i samband med meddelande om avslutningsbeslut angett vem som ska vara aktmottagare. B har yrkat att samtliga fastighetsägare ska utses till akt-mottagare. I 4 kap. 29 § fastighetsbildningslagen (1970:988, FBL) anges att när alla åtgärder som hör till förrättningen har utförts ska lantmäterimyndigheten besluta att förrättningen är avslutad. Detta innebär att talan mot alla beslut som meddelats under förrättningen och som inte fått överklagats särskilt kan överklagas i samband

med avslutningsbeslutet. Detta inkluderar beslutet att utse aktmottagare. Av 29 § fastighetsbildningskungörelsen (1971:762) framgår att ett exemplar av förrättningshandlingarna ska sändas till sakägaren inom 45 dagar från det förrättningen vunnit laga kraft. Finns det flera sakägare ska expediering ske till den av dem som de utser eller, om de inte kan enas, till den av sakägarna som förrättningslantmätaren utser. Mark- och miljödomstolen finner det korrekt att utse Karlskrona kommun till aktmottagare. B's yrkande ska därför avslås i denna del. Önskar fastighetsägarna kopior av förrättningsakten får detta lösas i annan ordning.

Klagandena har inte i övrigt framställt några yrkanden vad gäller ändringen av ledningsrättssträckan eller avslutandet av förrättningen. Frågan om kommunen har följt ledningsrättsbeslutet kan inte prövas inom ramen för en överprövning av ett förrättningsbeslut och därmed inte heller om åtgärder för att beslutet ska följas. Inte heller frågan om eventuell ersättning för intrång på mark som inte ligger inom de områden som avgränsas genom ledningsrättsbeslutet kan prövas. Detsamma gäller ersättning för påverkan på jaktvärde, då detta inte är en skada som direkt har orsakats av den beslutade ledningsrätten. Domstolen kan slutligen inte besluta om friskrivning eller om åtgärder för att förbättra rörgrav och vägar.

Sammanfattningsvis är domstolens prövning begränsad till frågan om B och A ska ha högre ersättning av Karlskrona kommun än vad lantmäterimyndigheten har beslutat beträffande mark som enligt ledningsrättsbeslutet får tas i anspråk på deras fastigheter och de skador som är en direkt följd av detta. Yrkanden, med undantag av yrkandet om aktmottagare, som rör annat än sådan ersättning ska därför avvisas.

Lantmäterimyndigheten förordnade den 23 mars 2010 D och E att som sakkunniga opartiskt biträda lantmäterimyndigheten när det gäller ersättningsfrågorna. Med stöd av värderingsutlåtanden från skogs-mästare D och kompletteringar till dessa har lantmäterimyndigheten senare fattat beslut om vilken ersättning som bland annat ska utgå till B och A. Enligt 4 kap. 34 § FBL får den som står i sådant

förhållande till saken eller till någon sakägare att det är ägnat att rubba förtroendet till hans opartiskhet i ärendet inte anlitas som sakkunnig. D har med all önskvärd tydlighet visat att han inte är opartisk eftersom han på uppdrag av Karlskrona kommun har yttrat sig över det klagandena har framfört. Blotta miss-tanken att D även tidigare skulle stå på Karlskrona kommuns sida gentemot de berörda markägarna är tillräckligt för att diskvalificera D som skakkunnig i den aktuella förrättningen. Mark- och miljödomstolen finner därför ingen annan möjlighet än att återförvisa ersättningsbeslutet, i den del detta berör klagandena och deras fastigheter, för förnyad prövning. Om lantmäteri-myndigheten anser sig vid en förnyad prövning behöva hjälp för värderingen av någon sakkunnig får i så fall myndigheten fatta ett nytt beslut om att förordna sakkunnig.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 21 april 2017.

Cecilia Giese Hagberg

Mats Jansson

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Mats Jansson.